

Prawo konkurencji. System Prawa Unii Europejskiej. Tom 9

Przejdź do produktu na [**ksiegarnia.beck.pl**](https://ksiegarnia.beck.pl)

Wstęp

Niniejszy tom „Prawo konkurencji”, należący do serii wydawniczej „System Prawa Unii Europejskiej”, ma na celu prezentację dorobku regulacyjnego i orzeczniczego europejskiego prawa konkurencji. Pojęciu prawa konkurencji przypisuje się znaczenie wąskie i szerokie. Prawo konkurencji *sensu largo* obejmuje zarówno reguły konkurencji adresowane do przedsiębiorstw (zakazy antykonkurencyjnych praktyk, reguły kontroli koncentracji gospodarczej), jak i reguły adresowane do państw członkowskich UE (reguły pomocy publicznej). Prawo konkurencji w znaczeniu wąskim tworzą wyłącznie reguły adresowane do przedsiębiorstw. Merytoryczny zakres publikacji koncentruje się w największym stopniu na prawie konkurencji *sensu stricto*, a dopełnienie jej treści stanowi omówienie regulacji statusu przedsiębiorstw publicznych oraz sektorowych reguł konkurencji w Unii Europejskiej, obejmujących reguły konkurencji adresowane do przedsiębiorstw i do państw w wybranych sektorach. Zasady wsparcia publicznego dla przedsiębiorstw w UE są przedmiotem innego planowanego w tej serii tomu (Tom 10. Pomoc publiczna i fundusze unijne).

Inaczej niż ma to miejsce w krajowym systemie prawnej ochrony konkurencji, opartym na dwóch filarach: publicznym prawie konkurencji i prywatnym prawie konkurencji (określanym także jako prawo nieuczciwej konkurencji), termin „prawo konkurencji UE” obejmuje wyłącznie regulacje prawa publicznego. Taki też zakres – publicznego prawa konkurencji – obejmuje niniejsza publikacja¹. Odniesienia do prawa prywatnego czynione są jedynie wypadkowo, przy okazji omawiania sankcji cywilnoprawnych za naruszenie publicznoprawnego zakazu praktyk ograniczających konkurencję i tzw. prywatnoprawnego wdrażania reguł konkurencji.

Założeniem niniejszej publikacji było to, aby jej zawartość odzwierciedlała specyfikę prawa konkurencji UE, gdyż nawet normy traktatowe dotyczące ochrony konkurencji różnią się od pozostałych „zwykłych” norm Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Inaczej niż standardowe normy traktatowe, adresowane do państw członkowskich UE (stron traktatu), dwa przepisy z zakresu ochrony konkurencji – zakaz porozumień ograniczających konkurencję (art. 101 TFUE) i zakaz nadużywania pozycji dominującej (art. 102 TFUE) adresowane są do jednostek – przedsiębiorstw o dowolnym statusie właścicielskim. Takie ukształtowanie zakresu podmiotowego norm ochrony konkurencji powoduje, że duża część orzecznictwa Sądu (dawnego Sądu Pierwszej Instancji) poświęcona jest właśnie odwołaniom od decyzji antymonopolowych Komisji Europejskiej. Ze względu na to, że normy materialnoprawne ustanowione w TFUE są wdrażane dwutorowo: w trybie publiczno- i prywatnoprawnym, co generuje wiele problemów związanych z zapewnieniem spójności całego systemu egzekwowania tych norm i komplementarności obydwu trybów, problematyka art. 101 i 102 TFUE oraz regulacji prawa wtórnego często staje się przedmiotem wyroków prejudycjalnych Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

¹ Por. System Prawa Prywatnego, t. 15, Prawo konkurencji (red. M. Kępiński), Warszawa 2013, który prezentuje zarówno publiczno-, jak i prywatnoprawne reguły ochrony konkurencji funkcjonujące w Polsce.

Szczególne znaczenie analizowanej w tym tomie gałęzi prawa UE przejawia się również w tym, że prawna ochrona konkurencji jest od początku funkcjonowania Unii (pierwotnie jako Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej) obszarem ścierania się i wzajemnych inspiracji amerykańskiego i europejskiego modelu zapewniania efektywności podstawowego mechanizmu wolnego rynku. Przyjęty przez Unię model prawnej ochrony konkurencji, zasilony elementami zaczerpniętymi z amerykańskiej kultury antytrudostowej stanowi wzór i punkt odniesienia dla reżimów prawnej ochrony konkurencji nie tylko w państwach członkowskich, ale także poza UE i poza Europą. W państwach członkowskich UE krajowe i unijne prawo ochrony konkurencji są wręcz organicznie ze sobą powiązane, stąd znajomość prawa konkurencji UE jest niezbędna dla stosowania choćby polskiej ustawy z 16.2.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów.

Oddawany do rąk Czytelników tom „Prawo konkurencji Unii Europejskiej” zawiera analizy przepisów traktatowych, czyli prawa pierwotnego (art. 101–106 TFUE), oraz przepisów prawa wtórnego (rozporządzenia, dyrektywy), a tam, gdzie jest to właściwe – także przepisów tzw. prawa miękkiego (ang. *soft law*). Zakres przedmiotowy publikacji stanowią przepisy prawa materialnego i niezbędne dla ich wdrożenia przepisy proceduralne. Ze względu na specyfikę prawa konkurencji publikacja bazuje na bardzo rozwiniętym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i decyzjach Komisji Europejskiej stosujących reguły konkurencji.

Niniejszy tom podzielony jest na pięć rozdziałów. Rozdział I, zatytułowany „Podstawy i zakres prawa konkurencji UE”, wprowadza w zagadnienie konkurencji jako przedmiotu ochrony prawa konkurencji UE. Następnie w rozdziale tym omówione są aksjologiczne podstawy prawa konkurencji UE, źródła prawa konkurencji UE, charakter norm prawa konkurencji UE i jego ekstraterytorialność oraz Komisja Europejska i sądy jako instytucje stosujące unijne reguły konkurencji.

Rozdział II, najobszerniejszy, dotyczy zakazu porozumień ograniczających konkurencję oraz zakazu nadużywania pozycji dominującej, statuowanych przepisami art. 101 i 102 TFUE. Zostały w nim przedstawione ewolucja regulacji prawnej zakazów, ich zakres podmiotowy, a także kluczowe pojęcia, jak rynek właściwy i wpływ na handel między państwami członkowskimi. Następnie analizie został poddany, po pierwsze, zakaz porozumień ograniczających konkurencję, w tym jego względny charakter, związana z jego naruszeniem traktatowa sankcja nieważności, przypadki braku zastosowania zakazu, a po drugie – zakaz nadużywania pozycji dominującej, w tym pojęcia pozycji dominującej i jej nadużywania, formy naruszenia zakazu i jego bezwzględny charakter. Po zagadnieniach z zakresu materialnego omówiona została problematyka egzekwowania zakazów, zarówno publicznoprawnego (ang. *public enforcement*), jak i prywatnoprawnego (ang. *private enforcement*).

Przedmiotem rozdziału III jest problematyka prewencyjnej kontroli koncentracji przedsiębiorstw, w tym ewolucja regulacji prawnej, pojęcie koncentracji, kryteria kontroli koncentracji, a także postępowanie Komisji w sprawie zgłoszenia koncentracji i decyzje oraz specyfika ich sądowej kontroli wykonywanej przez TSUE.

Dwa ostatnie rozdziały odnoszą się do państwowych monopolii handlowych i przedsiębiorstw publicznych (rozdział IV) oraz sektorowych reguł konkurencji (rozdział V), w tym dotyczących sektora finansowego, sieci szerokopasmowych, energetyki, sektora pocztowego, transportu lotniczego, morskiego i kolejowego, rolnictwa i rybołówstwa, produkcji audiowizualnej oraz radiofonii i telewizji publicznej.

Opracowanie wymagało dokonania pewnych rozstrzygnięć terminologicznych, które muszą zostać wyjaśnione Czytelnikom, aby zapewnić maksymalny komfort lektury i korzystania z publikacji. W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że za podstawowe określenie opisywanej dziedziny prawa UE przyjęto termin „prawo konkurencji”, przy czym jest on używany zamiennie z pojęciami prawa antymonopolowego, prawa antytrustowego oraz prawa ochrony konkurencji. Wszystkie te pojęcia należy uznawać za równoprawne.

Wyjaśnienia wymaga również posługiwanie się terminem „przedsiębiorstwo”, określającym adresatów i podmioty reguł konkurencji w prawie unijnym. Zgodnie z nomenklaturą traktatu i aktów prawa wtórnego adresatami i podmiotami tych reguł są przedsiębiorstwa (ang. *undertakings*). W polskiej terminologii prawnej i prawniczej pojęcie przedsiębiorstwa odnosi się zazwyczaj do zespołu składników majątkowych (przedmiotowego aspektu działalności), rzadziej natomiast pojęciu przedsiębiorstwa przypisywany jest ekwiwalent podmiotowy. Adresatami krajowych reguł ochrony konkurencji w świetle art. 1 w zw. z art. 4 pkt 1 OchrKonkurU pozostają przedsiębiorcy (a nie przedsiębiorstwa). Dla polskiego Czytelnika bardziej naturalnym określeniem adresata reguł konkurencji pozostaje termin „przedsiębiorca”, w związku z czym w niektórych fragmentach tekstu to zaczerpnięte z polskiej terminologii pojęcie zastępuje właściwe dla prawa konkurencji UE przedsiębiorstwo. Różne brzmienie obydwu pojęć nie zmienia tego, że ich zakres znaczeniowy w unijnym i polskim prawie konkurencji jest tożsamy.

Wyjaśnienia wymagają także używane w tomie nazwy aktów prawa miękkiego. Zasadą przyjętą w niniejszym tomie jest nazywanie tych aktów zgodnie z polskim oficjalnym (tj. publikowanym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej) tłumaczeniem tytułów tych aktów – niestety powoduje to, że nazwy tego rodzaju aktów są bardzo różnorodne (tak różnorodne, jak ich tłumaczenia), stąd akt zatytułowany po angielsku *communication* będzie w języku polskim określany jako komunikat bądź zawiadomienie.

Autorami poszczególnych rozdziałów są pracownicy naukowcy z kilku ośrodków akademickich, legitymujący się uznanym dorobkiem w zakresie prawa konkurencji i prawa europejskiego. W skład czternastoosobowego zespołu autorskiego weszli (według kolejności opracowanych jednostek redakcyjnych): prof. UW dr hab. *Cezary Banasiński*, prof. INP PAN dr hab. *Grzegorz Materna*, prof. UŁ dr hab. *Lukasz Grzejdziak*, prof. INP PAN dr hab. *Paweł Podrecki*, dr *Paulina Korycińska-Rządca*, prof. UwB dr hab. *Anna Piszcz*, prof. WSiIZ dr hab. *Agata Jurkowska-Gomułka*, prof. dr hab. *Konrad Kohutek*, prof. US dr hab. *Rajmund Molski*, prof. INP PAN dr hab. *Krzyszyna Kowalik-Bañczyk*, prof. INP PAN dr hab. *Mateusz Blachucki*, prof. dr hab. *Sławomir Dudzik*, dr *Dariusz Aziewicz* oraz dr *Michał Będkowski-Koziol*. Wielu autorów dysponuje również doświadczeniem w praktycznym stosowaniu reguł unijnych i krajowych reguł konkurencji, co niewątpliwie stanowi atut publikacji.

W tym miejscu redaktorki naukowe tego tomu pragną przekazać wyrazy uznania i podziękowania wszystkim autorom za współpracę, za ich zaangażowanie we wspólne tworzenie tomu oraz ogromny nakład pracy, jaki ponieśli.

Autorzy oraz redaktorki naukowe serdecznie zapraszają do lektury tomu, który – w co wierzymy głęboko – będzie Czytelnikom pomocny w pracy naukowej, dydaktyce i praktyce prawniczej.

Warszawa–Białystok, październik 2023

prof. WSiIZ dr hab. *Agata Jurkowska-Gomułka*
prof. UwB dr hab. *Anna Piszcz*

[Przejdź do księgarni →](#)